

Korte studies in Mattheüs (119)

De Bergrede (24)

De Heere besluit het gedeelte over overspel met de volgende ernstige waarschuwing:

'Als dan uw rechteroog u doet struikelen, ruk het uit en werp het van u weg, want het is beter voor u dat een van uw lichaamsdelen te gronde gaat en niet heel uw lichaam in gehenna geworpen wordt. En als uw rechterhand u doet struikelen, ruk het uit en werp het van u weg, want het is beter voor u dat een van uw lichaamsdelen te gronde gaat en niet heel uw lichaam in gehenna geworpen wordt.' (Mat. 5:29, 30).

In de eerste plaats, de Heere spoort hier natuurlijk niemand aan tot zelfverminking. Hij gebruikt beeldspraak. Het herkennen van stijlfiguren in de Bijbel hoort ook bij 'letterlijk lezen'. Het rechteroog en de rechterhand staan hier voor dat wat ons het meest kostbaar is in ons dagelijks leven. Markus voegt daar de voet ook nog aan toe (Mar. 9:45).

De Heere roept zijn hoorders op tot zelfbeheersing. Als je oog, je hand of je voet ervoor zorgt dat je zondigt dan moet je ze tot de orde roepen. Zelfbeheersing hoort bij de vrucht van de geest. *Enkrateia* wordt door Paulus in Galaten 5:22 als zodanig benoemd.

De echtscheidingsbrief

Verwant met het gedeelte over overspel is de scheidbrief in het volgende gedeelte.

'Er is ook gezegd wie zijn vrouw verstoot, moet haar een echtscheidingsbrief geven. Maar Ik zeg u dat wie zijn vrouw verstoot om een andere reden dan hoererij, maakt dat zij overspel pleegt; en wie met de verstotene trouwt, pleegt ook overspel.' (Mat. 5:31, 32).

Degene die zijn vrouw om onrechtmatige redenen een echtscheidingsbrief geeft en haar daarmee van zich verstoot, maakt dat zij overspel pleegt. Over overspel heeft de Heere net een en ander gezegd. Deze twee gedeelten over overspel en de echtscheidingsbrief liggen dus dicht bij elkaar.

Het lijkt er het meeste op dat de Heere hier bedoelt, dat als een vrouw om onrechtmatige redenen moet scheiden van haar man, zij wel moet hertrouwen. Hoe kon een vrouw in die dagen in eigen behoeften voorzien? Ze zou dan moeten trouwen met een man die niet de hare is en dat betekent automatisch overspel, in de ogen van de Heere. In dat overspel neemt zij dan ook haar nieuwe echtgenoot mee. Hij begeert en trouwt met een vrouw die de zijne niet is. De schuld van deze puinhoop wordt door de Heere helemaal gelegd bij de man die zijn vrouw een scheidbrief heeft meegegeven.

De echtscheidingsbrief is gebaseerd op de Thora.

'Wanneer een man een vrouw genomen heeft en met haar getrouwd is en het gebeurt dat zij geen genade meer vindt in zijn ogen, omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft en hij haar een echtscheidingsbriefschrijft, die in haar hand geeft en haar uit zijn huis wegstuurt en als zij dan uit zijn huis vertrekt, weggaat en de vrouw van een andere man wordt en die laatste man ook een afkeer van haar krijgt, haar een echtscheidingsbriefschrijft, die in haar hand geeft en haar uit zijn huis wegstuurt, of als die laatste man, die haar voor zichzelf tot vrouw genomen heeft, sterft, dan mag haar eerste man, die haar heeft weggestuurd, haar niet terugnemen om hem tot vrouw te zijn, nu zij onrein geworden is; want dat is voor het aangezicht van de Heere een gruwel. U mag geen zonde brengen over het land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft.' (Deut. 24:1-4).

De exacte redenen worden niet omschreven; in elk geval wordt overspel niet met name genoemd. De vrouw vindt 'geen genade' meer in de ogen van haar man. Hij heeft 'iets schandelijks' aan haar gevonden. Dat 'iets schandelijks' wel iets met seksualiteit te maken heeft, blijkt wel uit andere plaatsen in de wet. Het betekent 'naaktheid'.¹

De Thora is op zich dus best duidelijk. Een man mocht zijn vrouw niet zomaar een echtscheidingsbrief geven. Er moesten gegronde redenen voor overspel zijn. De 'ouden' hadden de wet naar eigen believeen ook hier wat uitgebreid met andere mogelijkheden om van hun vrouw af te kunnen komen als zij om andere redenen dan overspel niet beviel. De Heere brengt nu de wet weer terug tot zijn ware proporties.

Dat er allerlei andere uitgebreide regels waren die echtscheiding toestonden, blijkt wel uit de vraag van de Farizeeërs, die kwamen om de Heere te verzoeken.

'En de Farizeeën kwamen naar Hem toe om Hem te verzoeken en zeiden tegen Hem: Is het een man toegestaan zijn vrouw om allerlei redenen te verstoten?' (Mat. 19:3).

Ze kwamen om Hem in de val te lokken. Er circuleerden 'allerlei redenen' in de overleveringen van de ouden en zij wilden dat de Heere hier iets over zei en zich aan het onderwerp vergaloppeerde. Op welke manier het precies een verzoeking was, weet ik niet. Misschien was er wel een invloedrijke Farizeeër die geschoffeed zou worden, omdat hij zijn vrouw had verstoten om een andere reden dan overspel en een ander had getrouwd en dus naar de wet in overspel leefde. Hoe het ook zij, we zien in elk geval hoe Hij met dit soort verzoeken omging.

'En Hij antwoordde en zei tegen hen: Hebt u niet gelezen dat Hij Die de mens gemaakt heeft, hen van het begin af mannelijk en vrouwelijk gemaakt heeft en gezegd heeft: Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich aan zijn vrouw hechten en die twee zullen tot één vlees zijn, zodat zij niet meer twee zijn, maar één vlees? Dus, wat God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden.' (Mat. 19:4-6).

Dat is duidelijk. De Heere citeert hier Genesis. Daar konden de Farizeeën niets tegenin brengen. Hier zei Hij niets waarmee Hij in een eventuele val zou stappen. Het enige wat Hij toevoegt en wat de logische gevolgtrekking is van Genesis 2:22-24. 'Wat God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden.'

Dit was niet het antwoord waar de Farizeeën voor gekomen waren. Daarom komen zij ook met de wet van Mozes.

'Zij dan zeiden tegen Hem: Waarom heeft Mozes dan geboden een echtscheidingsbrief te geven en haar te verstoten?' (Mat. 19:7).

Zij doen alsof het geven van een echtscheidingsbrief een gebod is. De Heere antwoordt hierop dat het geen gebod is, maar een uiterste noodmaatregel om iets toe te staan als het 'vanwege de hardheid van uw hart' niet anders kan. De Heere kaatste de bal volledig terug. Bij elke echtscheidingsbrief die zij voortaan moesten schrijven, zullen zij hebben moeten denken aan de hardheid van hun eigen hart nog vóór het tragische lot van de arme vrouw die 'om allerlei redenen' van haar bestaanszekerheid werd beroofd.

'Hij zei tegen hen, Mozes heeft vanwege de hardheid van uw hart u toegestaan uw vrouw te verstoten; maar van het begin af is het niet zo geweest. Maar Ik zeg u: Wie zijn vrouw verstoot anders dan om hoererij en met een ander trouwt, die pleegt overspel en wie met de verstotene trouwt, pleegt ook overspel.' (Mat. 19:9).

¹ Zie bijvoorbeeld Gen. 9:23; Ex. 20:26; 28:42; Leviticus 18 (schaamte of schaamdelen).